

## **Preek Westerkerk 28 september 2025**

**Door ds. Herman Koetsveld**

**Lukas 17:11-19**

(opmaat bij Bachcantate BWV 25 'Es ist nichts Gesundes an meinem Leibe'. Zie voor de tekst en vertaling: [https://www.eduardvanhengel.nl/werken/BWV\\_25/tekst](https://www.eduardvanhengel.nl/werken/BWV_25/tekst))

Het is dat de muziek van Bach zo prachtig is, anders zou ik me ernstig zorgen maken of jullie wel het einde van deze dienst zouden halen bij de voorgeschotelde tekst van de Cantate met de inleidende woorden van het koor als dreun voor je kop:

*Door uw toorn is niets aan mijn lichaam nog gaaf,*

*door mijn zonden is niets van mijn gebeente nog heel.*

En even verder toegelicht door de tenor:

*De hele wereld is slechts een hospitaal, waar mensen, een ontelbaar hoog getal, ook kinderen al in de wieg, door ziekte zwaar geslagen liggen.*

Het is volstrekt duidelijk: de tekstschrijver legt een rechtstreeks verband tussen zonde, Gods oordeel daarover, en ziekte. Dat heeft die tekstschrijver niet zelf bedacht, die samenhang tussen geestelijke en fysieke gezondheid en innerlijke ellende en ziekte, het is van alle tijden. En dus ook voluit in de Bijbel te vinden. Een paar kantekingen als opmaat naar de Cantate zelf die misschien kunnen helpen.

Kanttekening 1. Mij helpt het altijd om goed voor ogen te hebben waar het zo dominante begrip 'zonde' in de Bijbel en later ook in het westerse christendom in zijn grondbetekenis eigenlijk op doelt. Zonde is alles wat belemmert om tot mijn, tot onze diepste bestemming te komen. Wat die bestemming betreft zijn er twee opties. Optie 1. als je naar jouw mens-zijn vanuit – laat ik zeggen – de buitenkant kijkt, dan is je bestemming de eenvoud zelve: dat is de dood. Dat vinden we niet leuk en daarom doen we er alles aan om het voordien zo aangenaam, of leuk of interessant mogelijk te hebben. Koste wat kost. In onze samenleving is deze optie met bijbehorend mensbeeld dominant geworden. Inderdaad, koste wat kost.

Optie 2: als je de bestemming van je leven, de betekenis van je hele 'zijn' op een of andere manier verbindt met iets wat zoveel groter is dan jezelf, noem het de schoonheid (zoals hier de musici en de koorleden), of de liefde, de solidariteit met wie om jouw hulp vraagt, de vreugde om wat werkelijk gedeeld wordt, de inzet om deze wereld mooier, vredevoller, rechtvaardiger te maken, kortom; verbindt met dat wat jou te boven gaat: het goddelijke of God of de Eeuwige, dan gaat jouw bestemming dus altijd jouw onvermijdelijke dood ver te boven en is nu, vandaag, op dit moment niet een klein beetje, maar al helemaal aan de orde.

Welnu: het Bijbelse mensbeeld is optie 2. Zoals in het verhaal van die 10 mensen die van huidvraat, van lepra genezen worden. Die ene Samaritaan, die mens van een ‘verkeerd geloof’, geeft handen en voeten aan dat besef van zijn bestemming: hij gaat terug naar Jezus om dát samen te delen: genezing en heling is in God te vinden. En hier resoneert ook altijd de genadevolle vergeving in mee.

2. Kanttekening 2. Ook in de huidige wetenschap wordt steeds meer de samenhang gezien tussen geest en lichaam. Wie b.v. traumatische ervaringen in zichzelf meedraagt loopt grote risico's op een later moment ziek te worden aan energieverlies en een veelheid aan onbestemde klachten.

Kanttekening 3. Tijd voor de disclaimer: ga nooit met een soort automatisme uit van een vaststaand oorzakelijk verband tussen ziekte en een innerlijk dieper liggende, noem het geestelijke oorzaak. Het coronavirus pakte iedereen aan. En we weten b.v. dat bepaalde kankersoorten zo genetisch vastliggen dat de levensfase waarin zich dat openbaart met grote zekerheid te voorspellen is.

Kanttekening 4. De in onze oren zo radicale insteek op het zondebegrip van de tekst van de Cantate van zo dadelijk blijkt bij nader inzien pijnlijk actueel als het om de grote problemen van onze tijd gaat: hebzucht, eigendunk, geldbejag worden expliciet genoemd. En in die combinatie alles onderuit halend dodelijk voor het vreedzaam samenleven zoals afgelopen donderdag zijn dramatische illustratie kreeg in de Tweede Kamer en de zeer zorgwekkende taferelen gisteren rond tal van AZC's die juist iedereen uitnodigden voor hun open dag. Maar nog zoveel intenser in de grote en zo gruwelijke oorlogen van dit moment, Oekraïne, Gaza, Soedan.

Kanttekening 5. De vraag naar de arts, de heelmeester, de Heiland. Die ene gelovige die 'niet goed gelooft' gaat terug naar Jezus. De tekst in de Cantate wijst voluit naar hem. Kijk vooral door de tijdgebonden taal heen en zie de essentie van het christelijk geloof bezongen: Aan de goddelijke liefde van Jezus heelt een mens. Zoals hij is, zo mogen wij in zijn navolging worden en zijn: drager van het beeld van de Eeuwige in ons. Om daarin onze bestemming te vinden: niet de dood, maar het opstandingsleven in en met God.

Kanttekening 6 tenslotte. Zo gezien blijkt het verrassend toch zeer passend dat Elka Bak, die vandaag afscheid neemt, heeft voorgesteld om als slotlied het opstandingslied bij uitstek te zingen: 'U zij de glorie'. Godzijdank Amen.